

sosialurin

Fimmkrónuseðilin

Kveldið var fagurt, nú sólin hevði sett.

Eg gekk úti í garðinum og vatnaði tær uppturkaðu planturnar, tá eg bráðliga hoyrði eitt veikt suð koma úr skóginum, nakað sum ljóðið av kjólanum hjá einum konu-fólki, sum kemur rennandi. Eg hugdi uppúr og sá fimm hegrar koma flúgvandi tætt uppi yvir høvðinum á mær... stórir vakrir kvírrir fuglar við høvðinum aftra í flognum. Teir flugu framvið í fingi, vendu og hvurvu aftur inn í skógin.

Beint tá gekk portrið, og mín ríki vinmaður kom inn í garðin. Eg hevði ikki borið eyga við hann í fleiri mánaðar og hevði ikki væntað at hitta hann aftur um hesar leiðir, har eg hevði krógvad meg hetta summarið meðan eg málaði. At hitta hann aftur her hevði kortini ikki so stóra ávirkan á meg beint í løtuni, ein fjáltur var á mær eftir at hava sæð teir vøkru hegrarnar.

Nar vit vóru báðir ógvuliga glaðir og bilsnir at hittast aftur. Hann hevði verið eina ferð við bilinum hjá sær og havt eitt óhapp á vegnum. Bilin hevði hann latið inn á ein verkstað í bygdini, og har var so bráðliga runnið honum í huga, at vit helst mundu búgva her onkustaðni hetta summarið. Hann hevði spurt onkran eftir tí øra listamálaranum og hesin hevði í stundini vist á okkum. Eg bjóðaði honum sess úti í garðinum og fór inn eftir konu míni.

Og tað vóru eini eygu, hon setti upp á meg:

»Hvat í allari víðu verð skulu vit seta fyrri hann? Eingin bitin í húsinum.«

»Tað man vera tað. Hann man fara at taka tað, sum tað kemur. Vit kunnu so altíð bjóða honum ein temunn. Hvussu, hevur tú ikki nokur hindber standandi onkustaðni?«

Síðani fóru vit bæði brosa-ndi út til hansara.

Tað, sum síðani hendi hetta kveldið og náttina við er ikki vert at spilla nógv orð uppá. Tað gekkst bara frálíkt. Vit fingi loyping og hindber úr garðinum. Vit vaktu arbeidskonuna og fingi hana at reida upp uppi á loftinum. Dýnur-nar vóru av hesum slagnum, sum eru tjúkkar sum ein vesturhavsalda til tú ert kom-in at liggja, so fer fjødurin út til báðar síður og tú liggur eftir við berum dýnuvorinum oman yvir tær.

Meira hendi so ikki fyrr enn morgunin eftir.

Ríki vinmaður mín gjørdi seg til at fara...Vit høvdu

Mogens Lorentzen (1892-1953)

var danskur rithøvundur og listamáleri, luttók sum listamáleri í mongum framsýningum, t.d. Kunsternes Efterårsudstilling, Den Frie og Grønningen. Eisini prýðdi hann fleiri almennar stovnar og nógvar bókur. Tey seinnu árin virkaði hann mest sum rithøvundur og hevur m.a. skrivað skaldsøguna »Familien Gelinde«, sum kom í 1938 og varð filmað í 1944 og yrkingasavnið »Aar og dage«, (1952) við teimum kendu yrkingunum Mor Danmark, ABC-visuni og Eros Bryllup.

verði eftir bilinum, sum nú var afturgjörður...Tá vit høvdu fingið okkum morgun-mat, togaði hann meg til viks og helt fyrri:

»Hoyr, eg havi borið meg so byttisliga at, at eg einki oyra havi uppi á mær, mátti gjalda bilmanninum við ein-um kekki, helst man seðla-bókin hjá mær liggja eftir á skrivstovuni. Ikki hevði tú kunnað lánt mær 5 krónur, eg vildi so fegin givið arbeidskonuni nokur oyru fyrri alt stríðið, hon hevði av mær í gjárkveldi.«

Nú haldi eg ikki nakað man vera so øvundarvert sum at kunna spæla múgvandi fyrri einum veruligum ríkiskroppi. Her var so eitt sjáldan høvi, sum kanska ongantið fór at koma aftur, tí soverðið kann ikki fyrreikast frammanun-

dan... Eg fekk ikki bara mær, mátti njóta støðuna, men visti samstundis púra vist, at oyra var einki í húsinum. Vit høvdu nú í 10 dagar livað upp á borg hjá handilsmanninum, og skuldi nú hetta frálíka høvið gleppa okkum av hond-um, bara tí eg ikki átti lúsa 5 krónur?

Men eg lætst sum einki, bað ríka vinmann mín biða mær eitt sindur. So fór eg inn, fekk togað erbeidskonu-na út í spiskamarið og segði sum var hetta ein saman-svørjing, tað snúði seg um:

»Karla, ikki høvdu tygum fingið lánt mær 5 krónur. Tað hevur skund.«

Hon sprakk upp á kamarið hjá sær og kom aftur við einum spildurnýggjum fimm-krónuseðli. Eg úaftur til ríkis-kroppin, sum smoygdi gentu-

ni seðilin inn í lógvan, tá hann skuldi fara.

Men tá hann setti seg í bilin, spurdi hann bráðliga:

»Sig mær, ikki hevði tú átt eina fimmkrónu aftrat um eg skuldi fingið hug at fingið mær okkurt drekkandi á veg-num, ella okkurt óhapp aftur skuldi borist á? Mær dámar ikki einki oyra at hava uppi á mær.«

»Sjálvandi,« segði eg... »tað er gaman í, umber meg at eg ikki havi hugsað um hatta fyrr.«

Eg innaftur. Gentan mátti á øðrum sinni av við fimm-krónuseðilin, og fyrri at hann ikki skuldi kenna hann aftur, rukkaði eg hann nakað illa, áðrenn eg fór út við honum. So koyrði hann avstað.

Tveir dagar seinni fekk eg eitt blidligt kort frá honum við mynd av frítíðarbústaði hansara... »Stóra tøkk fyrri hatta frálíka hugnaliga kveld-ið herfyri skrivaði hann. Í morgin fara vit eitt rend til Nizza. Heilsa konuni frá okk-um...«

So stóð ikki meira.

Men seinni havi eg mangan hugsað um, hvør ið veruliga vinningin hevði av hesum býtinum, tí eg mundi tað neyvnan vera.

Hans Thomsen umsetti
eftir Mogens Lorentzen

Í bankanum

Hvørja ferð, eg komi inn í ein banka, verði eg púra í ørviti. Starvsfólkið ger meg fjáltur-stungnan, skivan og alt, ið inni er fær tað at mala fyrri mær.

Í somu løtu eg komi inn í ein banka í einhvørjum ørind-um beri eg meg at sum tað, ið steinbýtt er.

Og alt hetta visti eg so væl frammanundan, men nú var tað tað, at lønin hjá mær var hækkað við hálvtrýssins-tjúgu dollarum um mánaðin, so eg helt meg ikki longur

fingið verið eina bankakonto fyrriuttan.

Eg fór so yvir at einum skelti á skivuni, har skrivað stóð »bókhald«. Bókhaldarin var ein langur, ófryntligur slánur og bert at siggja hann, fekk atl at mala fyrri mær. Eg spurdi so álvarsamur á máli-num, sum var tað líki eg fylgdi, um eg kundi sleppa at tosa við stjórán og legði hátiðarlíga aftrat »í einrúmi«.

Hvi eg segði »í einrúmi« veit eg ikki.

»Tað er gaman í«, svaraði

bókhaldarin og fór eftir hon-um.

Stjórán var stillfarandi, ál-varsamur maður at siggja til. Eg var so í ørviti, at eg mundi vundið teir seks og hálvtrýssinstjúgu dollarar-nar, eg hevði í lummanum, sundur.

»Tygum eru kanska stjó-rín?« spurdi eg, hóast gudar-nir skulu vita, at eg í so máta ikki var í minsta iva.

»Ja,« svaraði hann.

»Kann eg sleppa at tosa við tygum,« spurdi eg, »í ein-rúmi?« Eg hevði annars ikki ætlað mær at sagt »í ein-rúmi« einaferð aftrat, men helt tað ljóða so væl.

Stjórán hugdi eitt sindur kløkkur at mær, hann mundi helst halda meg bóla yvir onkrum ræðuligum loyndar-máli.

»Komið tygum henda veg,« helt hann fyrri og gekk undan mær inn á sína egnu skrivstovu. Hann snaraði lykilin um í lásinum.

Ritstjóri:
Hans Thomsen

Stephen Leacock (1869-1944)

var kanadiari og professari í hagfroði í Montreal. Hann skrivaði eina rúgvu av politiskum og sosialum verkum, men serliga kendur er hann fyrri sínar speisku og skemtiligu stuttsgur, t.d. John Smith frá 1910 og »Hvør var drápsmaðurin«. Eisini hevur hann skrivað livssøgurnar hjá sínum fyrmyndum: Mark Twain (1932) og Charles Dickens (1933).